

Despre ANOSR

Alianța Națională a Organizațiilor Studentești din România este cea mai mare federație națională ce reprezintă drepturile și interesele studenților prin intermediul celor 71 de organizații membre, fiind în același timp și unicul reprezentant al studenților români la nivel internațional, în cadrul Organizației Europene a Studenților (ESU). Pe parcursul timpului, ANOSR s-a implicat activ în reprezentarea studenților, abordând constructiv și argumentat toate provocările din domeniul educațional, sesizând constant problemele acestora, dar mai ales propunând soluții viabile astfel încât schimbările pozitive să nu întârzie.

Despre dimensiunea socială

Procesul Bologna definește dimensiunea socială ca fiind „dimensiunea care promovează egalitatea de șanse în învățământul superior în termeni de acces, participare și finalizare a studiilor, condiții de trai și de studiu, consiliere, suport financiar precum și reprezentarea studenților”¹. Mai mult, miniștrii educației reuniți la Londra în cadrul întâlnirii oficiale Bologna își asumă: „Reafirmăm importanța ca studenții să-și finalizeze studiile fără obstacole legate de mediul socio-economic de proveniență. Ne vom continua eforturile de a asigura servicii studentești adecvate, de a asigura flexibilitatea traseelor educaționale și de a lărgi participarea la toate nivelele pe baza principiului egalității de șanse.” În anul 2009, dimensiunea socială devine prioritate pentru Procesul Bologna prin asumare, intrând în responsabilitatea statelor de a aduce dimensiunea socială ca prioritate pentru sistemele naționale de educație.

Despre document

Politica ANOSR în ceea ce privește dimensiunea socială a educației reprezintă un document programatic ce va sta la baza activității de reprezentare a studenților la nivel național și internațional în direcția menționată. Acesta cuprinde viziunea federației cu privire la contextul, problemele și recomandările în domeniul dimensiunii sociale a educației. Documentul se bazează pe studiile efectuate de ANOSR cu privire la nevoile sociale ale studenților, precum și pe o serie de dezbateri purtate pe acest subiect, documentul fiind în final dezbătut și adoptat de către Adunarea Generală a ANOSR.

Echitate și acces

ANOSR susține un sistem de educație echitabil și de calitate.

Reamintim faptul că în comunicatul de la Londra din 2007, miniștrii educației au afirmat „Studenții care intră, participă și își finalizează studiile în învățământul superior, la toate nivelurile, trebuie să reflecte diversitatea populației noastre”.

ANOSR consideră că educația este un drept fundamental al tuturor indivizilor. Astfel, în contextul în care studenții provin din medii socio-economice diferite, pentru ca toți să aibă posibilitatea reală de a parcurge un program de studiu, este nevoie ca barierele economice să fie înlăturate. De aceea, considerăm că atât statul, cât și universitățile trebuie să facă demersuri imediate pentru a elabora politici coerente de incluziune socială, echitate și acces.

Dintr-o perspectivă socială, lărgirea accesului la învățământul superior consolidează cultura democrației, încurajând participarea activă. Totodată, reprezintă un beneficiu pentru

¹ Definiție conform site-ului oficial al Procesului Bologna
<http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/actionlines/socialdimension.htm>

societate întrucât o populație educată menține productivitatea la un nivel ridicat și șomajul la un nivel scăzut.

Sprijinul financiar acordat studenților

Conform studiului “Nevoile Sociale ale Studenților- o prioritate ce necesită soluții” realizat de ANOSR, studenții români se întrețin lunar cu un venit care, în majoritatea cazurilor, nu depășește 500 lei. În același timp, anumite categorii de studenții (cei proveniți din mediul rural sau cei asupra cărora se răsfrâng inechitățile sistemului preuniversitar în termeni de acces sau calitate) nu au acces la învățământul superior.

În primul rând, ANOSR consideră că România trebuie să aibă politici naționale de echitate și acces, dublate de măsuri instituționale proprii fiecărei universități, care să urmărească direcțiile naționale și internaționale stabilite.

În România, beneficierea de un loc bugetat pentru parcurgerea studiilor este strict dependentă de rezultatele școlare anterioare sau actuale. În contextul inechităților existente în sistemul preuniversitar, trebuie să existe mecanisme prin care să se asigure un acces echitabil tuturor studenților.

Astfel, ANOSR propune acordarea unui anumit număr de locuri bugetate pe criterii sociale pentru a încuraja și susține studenții proveniți din medii defavorizate.

În același timp, implementarea sistemului de împrumuturi pentru studenți, garantate de către stat, cu restituirea acestora după finalizarea studiilor și după atingerea unui anumit prag salarial pot constitui oportunități. O atenție deosebită trebuie acordată efectelor negative care se pot produce în cazul introducerii acestui sistem de împrumuturi, inclusiv asupra deciziilor ulterioare ale studenților, cum ar fi alegerea unui loc de muncă pe considerente salariale în detrimentul dezvoltării profesionale și personale.

ANOSR exclude posibilitatea ca acest sistem să înlocuiască actualele sisteme de susținere financiară sau să afecteze dezvoltarea lor.

Taxele universitare

Context

În acest moment, în România, aproximativ 70% dintre studenți plătesc pentru educație. Deși studiază în universități „de stat”, o bună parte din studenții de aici plătesc taxe de studiu, situație pe care ANOSR o considerată incoerentă. De asemenea, în acest moment, în rândul studenților există un nivel ridicat de confuzie cu privire la ceea ce reprezintă taxele de studiu. Sunt ele un simplu punct de intersecție între cerere și ofertă? Reprezintă costul real al procesului educativ prin care trece un student? Reflectă calitatea educației? Sau transformă educația într-o afacere în care se urmărește mai mult maximizarea profitului și a veniturilor universităților?

Taxele universitare reprezintă, pentru studenți, un cost care de multe ori depășește posibilitățile financiare ale acestora. Fie că este vorba despre taxa de studiu sau despre alte taxe pe care școlarizarea le presupune, aceste sume de bani fie îngreșesc accesul la educație a individului, fie îi determină pe aceștia să renunțe la studii.

În viziunea ANOSR, educația trebuie să fie privită ca un bun și o responsabilitate publică, generând o investiție din partea statului și nu din partea indivizilor.

ANOSR se împotrivesc stabilirii cuantumului taxelor de studiu, pe principii economice, în funcție de nivelul “cererii”, transformând educația într-o marfă, iar studentul în client.

Din perspectiva studenților, taxa de studiu trebuie să acopere într-un mod transparent și clar, costurile generate de urmarea unui program de studiu. Altă problemă identificată de ANOSR de-a lungul timpului se referă la taxele denumite „ascunse” și care provin din plata adevăraților, carnetelor, permiselor de bibliotecă, accesului la baze sportive, transferurilor, înmatriculării, înscrierii și a altor taxe percepute de către universitate.

ANOSR consideră ca studenții nu trebuie să plătească nicio taxă administrativă, acestea făcând parte din procesul de funcționare a instituției publice prin urmare, trebuie acoperite de către stat. Totodată, principiul transparenței trebuie să se reflecte în managementul financiar al fiecărei universități.

Recomandările ANOSR privind taxele universitare

În primul rând, considerăm esențială crearea de politici naționale cu privire la echitate și acces în învățământul superior, împreună cu implementarea mecanismelor de monitorizare și evaluare a lor.

Astfel, în urma stabilirii grupurilor subreprezentate și cercetării nevoilor lor (directivă stabilită și la nivel European), este necesară încurajarea instituțiilor pentru a avea propriile politici de echitate și acces. Acest lucru poate fi generat prin introducerea unor indicatori de calitate în metodologia de finanțare a universităților cu privire la ponderea studenților cu venituri reduse sau din mediul rural, din totalul studenților din universitate precum și introducerea unor indicatori în cadrul metodologiei de evaluare a universităților cu privire la echitate și acces.

Totodată, stimularea universităților în a evalua periodic instrumentele cu privire la echitate și acces reprezintă o premisă a acestor tipuri de politici.

În ceea ce privește taxa de studiu, considerăm că aceasta trebuie să reflecte strict costul real al procesului educativ și, de asemenea, trebuie să existe o transparență a costurilor care sunt incluse în taxa de studiu.

În același timp, „taxele ascunse” nu trebuie să mai fie plătite de student pe parcursul anului universitar, ci trebuie introduse atât în taxa de școlarizare, cât și în finanțarea de bază, o dată cu revizuirea metodologiei de finanțare, prin includerea acestor taxe într-o categorie specială: cheltuieli administrative. Mai mult, taxele care nu au acoperire reală în costuri trebuie eliminate în totalitate.

Nevoile de cazare și masă

Context

Cazarea este un drept de bază și o nevoie principală a oricărui individ. În acest context, căminele studențești ar trebui să fie suficient de încăpătoare, astfel încât să acopere nevoile tuturor studenților. Insuficiența locurilor de cazare sau costurile acestora nu ar trebui să constituie impedimente pentru a accede la învățământul superior.

Pentru un student care studiază în afara localității de proveniență, căminul ar trebui să reprezintă soluția la provocările financiare pe care le are datorate cazării. În România, chiar dacă s-au îmbunătățit condițiile de cazare iar majoritatea universităților dețin cămine, studenții întâmpină serioase bariere în a beneficia de un loc de cazare (fie pentru că acestea sunt insuficiente, fie deoarece cuantumul regiei de cămin este ridicat).

Mai mult, faptul că studenții nu cunosc destinația sumelor de bani provenite din regiile de cămin, permite universităților să stabilească taxe astfel încât căminele să reprezinte surse serioase de creștere a veniturilor proprii.

Ca serviciu studentesc, cantina ar trebui să reprezinte o soluție accesibilă atât ca preț cât și ca locație, considerând că trebuie să fie situate în apropierea campusurilor universitare sau a universităților.

În viziunea ANOSR, căminele și cantinele studentești au un rol social important. De aceea ele nu trebuie sub nicio formă să aducă venituri suplimentare universităților peste costurile generate de întreținerea acestora.

Recomandările ANOSR privind căminele și cantinele universităților

În viziunea ANOSR, universitățile ar trebui să dețină capacitatea de a asigura un loc de cămin fiecărui student care solicită acest lucru. Este firesc să existe o politică de încurajare a participării la educație, iar această politică trebuie să se orienteze în special către asigurarea unor condiții de bază pentru studenți. În același timp, reamintim un alt rol al căminelor studentești, acela de a asigura o comunitate, în care studenții se pot integra mult mai ușor decât dacă ar locui în altă parte.

De asemenea, ANOSR consideră că sunt importante în momentul de față atât îmbunătățirea condițiilor în cămine în campusurile unde această problemă este stringentă cât și investiții în construcția de noi cămine pentru a răspunde nevoilor tuturor studenților.

În ceea ce privește tarifele practicate de universități în stabilirea regiilor de cămin, din perspectiva ANOSR, acestea trebuie să fie cel mult egale cu diferența dintre costurile de funcționare, și subvențiile de la bugetul de stat.

În același timp, considerăm că, în momentul de față, este necesară acordarea subvenției individuale de cazare pentru studenții care nu reușesc să primească un loc în cămin datorită insuficienței acestora.

Nu în ultimul rând, pentru că studenții nu sunt clienți care „cumpără” produsele universității indiferent de „prețul” acestora, este necesară transparentizarea procesului de cheltuire a taxelor provenite din regia de cămin.

Ca și în cazul căminelor, cantinele trebuie să fie unități non-profit pentru universități. Scopul lor este acela de a acoperi o nevoie de bază a studenților, practicând tarife cât mai scăzute și în niciun caz să reprezinte sursă de profit pentru universități. În acest sens, nu trebuie să existe adaos comercial la prețurile practicate la mâncare.

În acest sens, ANOSR consideră că este necesară reducerea prețurilor practicate de către universități în cadrul cantinelor (acolo unde este necesar).

De asemenea, este vital ca universitățile care nu dețin o cantină să pună la dispoziție acest serviciu studentesc și, în același timp, universitățile care dețin deja o cantină să asigure condiții necesare pentru ca un număr cât mai mare de studenți să poată servi masa.

Totodată, trebuie să existe o mai mare transparență a cheltuirii subvențiilor. În acest context, coroborat cu existența situațiilor abuzive, este esențială acordarea separată a subvențiilor pentru cămine și cantine.

Bursele studentești

Bursele acordate studenților au rolul de a sprijini excelența academică și de a încuraja cât mai mulți studenți să aibă rezultate academice remarcabile, în timp ce bursele sociale

trebuie să reprezinte un real sprijin pentru studenții care fac parte din categorii defavorizate. De asemenea, trebuie să existe un sistem coerent și sustenabil de măsurare a efectelor pe care sistemul de burse le are. În momentul de față, acesta nu atinge niciunul dintre obiectivele sale.

Recomandările ANOSR privind bursele studentești

În viziunea ANOSR, sistemul de învățământ superior trebuie să cuprindă, în paralel, atât mecanisme de susținere a excelenței cât și mecanisme de implementare a politicilor de echitate și acces. În acest context, reafirmăm importanța diferențierii bursei sociale de cele menite să încurajeze performanța academică în ceea ce privește criteriile de acordare. Bursele sociale, trebuie să acopere cheltuielile minime de masă și cazare. Firesc, aceste cheltuieli diferă semnificativ de la un centru universitar la altul. De aceea considerăm că

este necesar implementarea unui mecanism de calculare a acestor cheltuieli în funcție de nevoile specifice ale studenților din diferite centre.

Având în vedere scopul acestor burse, criteriile de medie în acordarea lor nu reprezintă un considerent eligibil. Drept urmare, ANOSR consideră că bursa socială trebuie să se acorde strict pe criterii care fac referire la situația financiară și socială a studenților în cauză.

Mai mult, pentru ca studenții cu probleme sociale să fie în mod real integrați în comunitatea academică din toate punctele de vedere, este necesar ca împreună cu susținerea financiară, acest student să beneficieze de consiliere și orientare academică dublată de alte mecanisme care vor facilita depășirea efectelor pe care condițiilor sociale le au.

În ceea ce privește bursele de performanță/merit/studiu, acestea trebuie să reprezinte cu adevărat factori motivaționali în atingerea performanțelor. Din perspectiva ANOSR, acest tip de burse trebuie să cuprindă atât sume de bani cât și diferite tipuri de facilități, ca de exemplu: bilete de reducere sau acces gratuit la conferințe de specialitate naționale și internaționale, acces gratuit la resurse online și în format fizic altele decât cele ale universității, facilitarea întâlnirii cu specialiști din domeniu precum și posibilitatea de a beneficia gratuit de cursuri și/sau seminarii etc.

În același timp, este important ca universitățile să contribuie din venituri proprii la fondul de burse, precum și să faciliteze obținerea de burse private pentru studenți.

Având în vedere obiectivele diferite pe care le au aceste tipuri de burse, posibilitatea cumulării lor trebuie să devină un fapt real.

Alte servicii sociale acordate studenților

Context

Educația este un drept de bază și o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea economică și socială a unei societăți. În acest sens, devine necesară asigurarea serviciilor de suport corespunzătoare pentru ca toți studenții să aibă acces la învățământul superior. Instituțiile statului și universitățile trebuie să trateze acest aspect cu rigurozitate și coerență pentru a permite oricărui tânăr să parcurgă un traseu educațional personalizat în funcție de nevoile proprii, indiferent de contextul economico-social pe care îl are. În această categorie se încadrează servicii gratuite precum: cabinetele medicale, bazele sportive, centrele de consiliere și orientare în carieră, securitatea campusurilor studentești, etc.

În ceea ce privește Centrele de Orientare și Consiliere Academică și în Carieră poate fi facilitată flexibilitatea traseelor de învățare, exprimată printr-o creștere a interdisciplinarității, a numărului de discipline opționale și a mobilității.

Studentii defavorizați beneficiază adesea de un învățământ preuniversitar de calitate mai slabă, fiind astfel dezavantajați și ulterior, în privința performanțelor academice. Ameliorarea acestor diferențe ar trebui să fie unul din rolurile importante ale acestor centre. Serviciile cabinetelor medicale din universități trebuie să fie accesibile, de calitate, oferite în condiții igienico-sanitare optime și cu o tehnologie adecvată. Chiar dacă nu realizează intervenții complicate, este necesar ca ele să răspundă cel puțin nevoilor de bază ale studenților.

Bazele sportive ale universităților au un rol important în facilitarea unui regim de viață sănătos al studenților. În acest context, este important ca ele să aibă dotări corespunzătoare și să fie accesibile tuturor studenților.

Serviciul de pază și securitate a campusului este necesar pentru o bună funcționare a campusurilor universitare și pentru calitatea relațiilor dintre studenții care locuiesc acolo. Un mediu fără siguranță afectează însuși modul în care studenții se vor raporta la societate după absolvire.

Recomandările ANOSR privind serviciile sociale acordate studenților.

ANOSR consideră că este necesară o reformă a Centrelor de Consiliere și Orientare Profesională. Astfel, universitățile trebuie să realizeze studii cu privire la situația diferitelor categorii sociale din care fac parte studenții. Aceste studii trebuie apoi să facă obiectul unor strategii prin care problemele categoriilor defavorizate să fie abordate și ameliorate. Mai mult, ele trebuie să găsească modalitățile optime de încurajare a performanței. Centrele trebuie să aibă un rol major în fructificarea rezultatelor acelor studii și a recomandărilor care derivă din ele, în special în interacțiunea directă cu studenții.

Considerăm esențial ca universitățile să ia toate măsurile necesare pentru a acoperi nevoile medicale de bază ale studenților. Astfel, trebuie construite, dotate și întreținute cabinete medicale pentru studenți, în locații accesibile. Ele trebuie să fie gratuite pentru studenți.

Este de asemenea important ca instituțiile de învățământ superior să ia măsurile necesare pentru a asigura posibilitatea studenților de a participa la activități sportive. În acest sens, crearea și întreținerea unei baze sportive dotate corespunzător este de dorit în fiecare universitate și în fiecare localitate unde aceasta organizează cursuri.

Un pas important în dezvoltarea acestor servicii constă în informarea studenților cu privire la existența și rolul lor. Comunicarea cu studenții și responsivitatea la nevoile lor sunt alte două condiții ale succesului acestora.

Implicarea României în politici internaționale

România este membră a Spațiului European al Învățământului Superior. ANOSR consideră că, în această calitate, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului ar trebui să promoveze prioritizarea dimensiunii sociale a educației pe agenda publică internațională. În plus, considerăm că țintele asumate la nivel european, atât prin declarațiile asumate de miniștrii țărilor membre a SEIS cât și prin strategia EU2020, trebuie dublate de o asumare reală și la nivel național, inclusiv prin planurile de acțiune elaborate de minister.

Mai mult, considerăm că MECTS trebuie să consulte studenții în elaborarea acestor planuri, precum și în evaluările trimise la nivel internațional. În acest fel se asigură atât transparența acțiunilor ministerului, cât și corelarea cu nevoile reale ale studenților.

Considerente finale

Dezvoltarea societății românești trebuie să aibă la bază principii clare, iar importanța pe care actorii decizionali o acordă dimensiunii sociale a educației reflectă modul în care aceștia sunt responsabili față de viitor.

Niciun serviciu social, precum niciun alt aspect al procesului educațional nu trebuie să fie fundamentat pe principii de natură economică, ce vizează obținerea de profit sau a altor beneficii de natură materială.

În același timp, principiul transparenței trebuie să se regăsească în toate procesele ce caracterizează latura socială din universități: cheltuirea subvențiilor pentru cămine/cantine, modul de formare al taxei de studiu, obiectivele și efectele sistemului de burse.

Politicile de acces și echitate trebuie dublate de politici ce vizează încurajarea excelenței, iar între acestea este necesar să existe o diferențiere clară și coerentă în ceea ce privește principiile pe care sunt construite.

ANOSR a militat întotdeauna pentru ca România să aibe politici de echitate și acces și își asumă că își va continua demersurile pentru ca sistemul educațional să fie unul de calitate pentru toți studenții.